

Feedback consultatie Archiefregeling 2024

Het Regionaal Archief Zuid-Utrecht (RAZU) is een gemeenschappelijke regeling van de gemeenten Bunnik, Houten, Rhenen, Utrechtse Heuvelrug, Vijfheerenlanden en Wijk bij Duurstede. Het geeft uitvoering aan de archiefwettelijke taken rondom toezicht op de informatiehuishouding van de aangesloten gemeenten en het beheer en de ontsluiting van overgebracht archief. Daarnaast fungeert het RAZU als kennis- en informatiecentrum op het gebied van lokale en regionale geschiedenis.

Deze feedback is opgesteld door de afdeling Toezicht & Advies en de directeur-archivaris vanuit haar rol als Gemeentearchivaris van de deelnemende gemeenten. Het bestaat uit een artikelsgewijze feedback en de beantwoording van de vragen uit de consultatie.

Algemene reactie

Over het algemeen is het RAZU tevreden met de nieuwe Archiefregeling. Het behoud van de uitgebreide vereisten aan fysieke depots is goed, terwijl de toevoeging van nadere eisen rondom metadatering en duurzame toegankelijkheid goed aansluiten bij de huidige praktijk en de visie van het RAZU.

De Archiefregeling valt echter op door het feit dat het niets zegt over e-depots. Het heeft wel bepalingen over duurzame toegankelijkheid en één bepaling over opslaglocatie, maar gezien de 'tot op de puntkomma' benadering van fysieke (plus)depots hadden nadere specificaties voor digitale depots zeer op hun plaats geweest. Denk bijvoorbeeld aan het vereisen van ondersteuning van standaarden (tenminste forum voor standaardisatie-standaarden); het toepassen van continue integriteits- en viruscontroles; het back-up beleid (frequentie, volume), het verplichtend aanbieden van gestandaardiseerde en moderne koppelvlakken, en ga zo maar door.

In de huidige tekst biedt de AR nog steeds weinig tot geen handvatten om uit de 'silos' te breken, en blijven e-depots de 'black boxes' waar archivariissen blindelings moeten vertrouwen op leveranciers. Een dergelijke situatie wordt voor fysiek archief juist niet geaccepteerd.

Zonder de randvoorwaarden (verankert in artikelen) is de duurzame toegankelijkheid na overbrenging ons inziens niet stevig genoeg verankerd en wordt de doelstelling rondom het moderniseren van de Archiefwet en -regelgeving niet volledig behaald.

Artikelsgewijze feedback

Artikel 2.3 en 2.4: Overzicht informatiehuishouding en Ordening

In de toelichting (p. 47) wordt aangegeven dat dit overzicht helemaal niet hoeft te bestaan, maar op basis van een geautomatiseerd proces op een moment als ad-hoc performance mag worden gecreëerd. Dit staat op gespannen voet met de verplichtingen van deze artikelen (p. 2) om alle versies van deze overzichten permanent te bewaren. Daarnaast worden er geen vormvereisten aan de te bewaren overzichten meegegeven. Hoewel het RAZU het belang van deze overzichten onderstreept geven de artikelen en toelichting op dit moment te weinig houvast om tot een duurzame borging te komen.

Artikel 2.5: Exporteren

Artikel 2.5 (p. 2) stelt dat exporteren een functionaliteit is die 'indien nodig' beschikbaar moet zijn. Voor bevordering van data-soevereiniteit, het beperken van leveranciersafhankelijkheid en het beperken van kosten van migraties is het beter om exporteren te vereisen, wat ook overeen zou komen met NEN-ISO 16175-1:2020, 2.2.1 t/m 2.2.3. De huidige bewoording laat ook ruimte om in plaats van exporteren een weergave te genereren

van een document, wat leveranciers een uitweg geeft om export niet al in de basis geregeld te hebben in een applicatie, een probleem dat in de huidige situatie geregeld voorkomt.

Daarnaast is artikel 2.5 met deze bewoording conflicterend met artikel 2.1 van het Archiefbesluit, waarin het exporteren van documenten als verplichtende mogelijkheid aan het verantwoordelijk overheidsorgaan wordt opgedragen.

Artikel 2.6, 2.8 en 2.12: Metadata

Het RAZU is een groot voorstander van de opsomming van de metadata in deze artikelen. De genoemde elementen komen daarnaast voor een groot deel overeen met MDTO, waardoor het volgen van deze standaard leveranciers en zorgdragers sterk zal helpen bij het voldoen aan de Archiefregeling. We hopen daarom dat deze artikelen de consultatie ‘overleven’. Wel hebben we het verzoek om inhoud en structuur (2.6, a en b) beter te definiëren, bij voorkeur in de begripsbepalingen.

De toelichting in artikel 2.12 is niet in lijn met de opzet van de overige artikelen en zou beter op zijn plaats zijn in de toelichting op de regeling, in plaats van bij het artikel.

Artikel 2.9: Compressie

Lid 2 van artikel 2.9 verbiedt het gebruik van compressie tenzij het niet anders kan. Dit is te restrictief gezien er ook lossless compressietechnieken zijn die vanuit duurzaamheids- of performanceoverwegingen wel wenselijk zijn om altijd toe te passen, ondanks dat ze niet strikt noodzakelijk zijn. Een onderscheid tussen lossless en lossy compressie is wenselijk in dit artikel.

Artikel 2.11: Bijzondere conserveringshandelingen

De term ‘bijzondere conserveringshandelingen’ is niet voldoende toegelicht. De toelichting (p. 57/58) biedt hierin ook geen soelaas. Het RAZU zou graag een basislijst aan conserveringshandelingen uitgewerkt zien. Hierbij kan, naast de ISO 16175, gekeken worden naar de conserveringsacties die in de PREMIS-standaard zijn opgenomen.

Artikel 8.2: Overgangsbepalingen

Het is onduidelijk waarom expliciet artikel 2.12 hier genoemd wordt. In de toelichting wordt als enige argumentatie gegeven dat de wet geen verkorting van de overbrengingstermijn invoert. Echter, de genoemde wetsartikelen in 2.12 (AW 8.3 en 8.4) gaan niet over de verkorting van de overbrengingstermijn, noch zien we een noodzaak om deze uitzondering op de verplichting tot vastleggen van openbaarheidsstatussen toe te kennen. Het vastleggen van openbaarheidsbeperkingen komt al langere tijd terug in (metadata)standaarden en behoort tot gedegen beheer op archieven, zowel voor als na overbrenging.

Toelichting op artikel 3: Migratie

In de toelichting op artikel 3 (p. 39) staat de zin “documenten waarvan de bewaartermijn is verstreken, dienen uiteraard niet te worden gemigreerd. Dat leidt immers tot het te lang bewaren van documenten.” Omdat het opstellen van vernietigingslijsten en het uitvoeren van vernietiging in sommige oudere applicaties slecht uitvoerbaar is voorzien wij scenario’s waarin het wél wenselijk kan zijn om informatie te migreren alvorens het via een goed ingericht proces te vernietigen. Door deze zin op te nemen in een wettelijke regeling wordt deze pragmatische en valide optie verboden. We raden sterk aan om het woord ‘dienen’ te vervangen door een minder verplichtende variant.